DOBRA KNJIGA

PRIČE O ŽIVOTINJAMA

LEKTIRA ZA II RAZRED OSNOVNE ŠKOLE • SVEZAK 3

10985

PRIČE O ŽIVOTI NJAMA

Priredio
ČEDO VARIOLA

ŠKOLSKA KNJIGA • ZAGREB 1981

XIII, neizmijenjeno izdanje

Urednik
BRANKO PERICA

Stručni recenzenti
BRANKA FURLAN
EDO VAJNAHT
NEDA BENDELJA

Ilustrirao
FRANO BAĆE

Likovni urednik
JELENA MUSIĆ

Tehnički urednik
JOSIP JELIĆ

Naslovnu stranicu izradio
MARIJAN JEVŠOVAR

Lektor
ASJA PETROVIĆ

BAJKA O HRABROM JEŽIĆU

Tele ugledalo ježića pa reče:

— Da znaš, ja ću te pojesti!

Ježić nije znao da telad ne jede ježeve pa se uplašio, smotao u klupko i frknuo:

— Samo pokušaj...

Podigavši rep, zaletjelo se glupo tele, sagnulo glavu spremno da ubode, a onda raširilo prednje noge i liznulo ježa.

— Joj, joj, joj! — zablejalo tele i otrčalo da se požali mami — kravi:

— Jež me je ugrizao za jezik!

Krava podigla glavu, zamišljeno se ogledala, a zatim mirno nastavila pasti travu.

A ježić se skotrljao u tamnu rupu ispod oskorušina korijena i rekao mami — ježici:

— Ja sam, da znaš, pobijedio neku golemu zvijer, mora da je bio lav!

I pročulo se nadaleko o hrabrom ježu.

— U našoj šumi živi jež — junak! — šaputale su zvijeri. — Čuvajmo ga se!

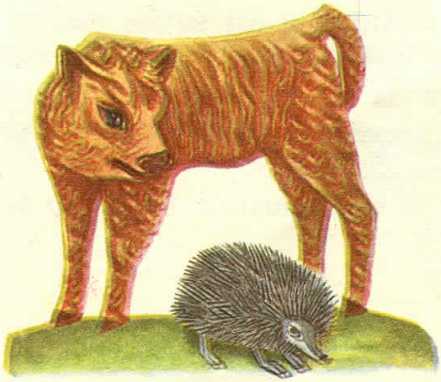

PUSTOLOVINE PJETLIĆA KRESTIĆA

Tresući rumenom krestom koračao je mladi seoski pjetlić Krestić uskim puteljkom kroz gustu šumu. Odjednom pred njega banu strašni Vuk koji je čučao iza jednog žbuna i zareža:

— Da nisi ti slučajno Crvenkapa?

— Jesam, pa šta? — odvrati neustrašivi pjetlić Krestić.

— Ha, ha, ha! — grohotom se nasmijao Vuk.

— Hi, hi, hi! — nije mogao a da se ne nasmije i pjetlić, pa upita:

— Šta je u tome tako smiješno?

— Grrr! — zareža Vuk škljocajući svojim dugim očnjacima. — Kako? Zar ti da učiš Vuka šta je smiješno?

— Da... Upravo, ne! Nemam namjeru da ikoga učim bilo čemu!

— Zbilja! A zašto, na priliku, vaše gospodstvo nema namjeru nikoga da uči, hm?

— Pa... zato što sam još suviše malen...

— Što onda nisi ostao kod kuće? Kamo si pošao?

— Htio sam da prošetam malo.

— A da nisi možda krenuo u posjetu svojoj baki?

— Pogodili ste!

— A ako ti ja ne dopustim, što ćemo onda, hm?

— Ipak ću otići! Ne bojim se vas iako znam da ste strašni suri Vuk!

— He, he, he! Nema šta, hrabar si ti pjetlić! A znaš li put do svoje bakice?

— Ne znam. A da li biste htjeli da mi ga pokažete?

— Hoću! Pođi sa mnom!

I pjetlić Krestić pođe za strašnim surim Vukom.

Išli su tako, išli, išli... Putem će tek pjetlić čudeći se:

— Je l' te, a što su vam oči tako velike?

— Da te bolje vidim, pjetliću Krestiću!

— A što su vam uši tako dugačke?

— Da te bolje čujem, pjetliću Krestiću!

— A što vam je nos tako golem?

— Da te bolje namirišem, pjetliću Krestiću!

— A što su vam usta tako široka?

— Da te bolje progutam, pjetliću Krestiću!

I strašni suri Vuk skoči na pjetlića, koji hitro odskoči ustranu.

— Šta!? Da me progutaš?

— Da! — bijesno zareža Vuk.

— To sam upravo htio da čujem! — odgovori neustrašivi pjetlić i poteže pištolj iza pasa: — Bum! Bum!...

— A je li ubio vuka? — upitat će netko od vas

— Da, ubio ga je!

— A, gdje je nabavio revolver?

— upitat će možda netko od vas.

— U kinu!

PAUK — AKROBAT

Krošnja visoke jele nalik je kupoli cirkuskog šatora, a sićušni pauk — čarobnjak, iako tako sitan, cirkuskom akrobatu.

Zelena majica čvrsto steže njegov okrugli trbuščić. Ruke su mu gole i nitko neće moći reći da je nešto sakrio u rukave.

— Jele, nemojte šumoriti, ni vi, grmovi lješnjaka! Gledajte paučića, sad će on prikazivati svoje majstorije.

Jedan, dva, tri — i pauk, evo, ispušta tanku svilenkastu paučinu i brzo — brzo poče se po njoj spuštati. Nad njim beskrajno plavo nebo, a negdje duboko dolje zemlja, a on — neustrašivi mali akrobat — prelazi po tankoj niti na drugo drvo.

Šumom je prošao lahor i lišće je zapljeskalo paučiću.

»Odlično! Odlično! Majstor je ovaj paučić!«

Upravo kad se htio spustiti sasvim nisko da bi njegove majstorije vidjele i gljive što su se nagurale na trulom panju opazio je sjenicu na grani.

Znao je: sjenica bi ga bez ikakvih ceremonija — jednostavno hop i progutala!

Jedan, dva, tri — i on poče gutati paučinu. I, evo, već je visoko — visoko! Drveće naokolo plješće svojim mekim, zelenim dlanovima.

Eh, taj paučić, kakva klasa. Zaljuljao se po zraku, naciljao prema najdonjoj grani, a onda se iznenada naglo počeo uspinjati, sve je nasmijao tom majstorijom!

A nitko nije znao da paučiću nije bilo do smijeha, da se preplašio sjenice, koja zamalo da ga nije progutala zajedno s bisernom niti.

KAKO JE RAČIĆ DOŠAO DO KUĆE

Bilo je to veoma davno. Sakupili se rakovi na dogovor: treba odlučiti gdje će koji živjeti.

Poslije dogovora oni veći otišli u more, a oni manji u rijeke.

Ostali samo oni maleni račići. Zelene boje s jednom štipaljkom manjom, a drugom većom. Rep i trbuh u njih mekan, slabašan.

Rastom su maleni, ali zato lukavi, prelukavi.

— Tamo kamo su pošli veliki sigurno je bolje — rekoše oni. I pošli oni da žive u moru.

Nije prošlo mnogo vremena, vide račići: nije dobro u moru. Raznih je razbojnika. Sve same zubate ribe, broja im ne znaš. A tek ona strašila hobotnice s dugim pipcima ili jastozi s oštrim kliještima.

Daleko je to od dobrog života!

Zavukao se račić pod kamen. Proviri ponekad, zgrabi kakvu algu ili crvića, i bježʼ natrag.

Vidi on jednog dana: puže kraj njegova kamena pužić: nosi kućicu na leđima. Desi li se što — skrije se u nju. Svoja kućica, svoja slobodica!

»Eh, kad bih ja imao takvu!« — misli račić.

Malena je glava u račića. Da smisli nešto valjano — ne može, ali nadmudriti koga, e, to on zna.

— Zdravo bila, susjedo! — reče on. Izađi iz kućice da malo porazgovaramo.

— Nemam vremena! — odgovori pužić. — Zar ne vidiš? Žurim. Braća me čekaju. A i ne odvajam se od svoje kućice. S njom rastem.

I otpuže dalje.

— Eh ti, slinavče bez mozga! — razljuti se račić. — Ali pričekaj samo, izmamit ću te ja iz kuće.

Prošla je godina. Ponovo se sreli račić i pužić.

— Ma gdje si tako dugo, pužiću? Odmori se. Navrati k meni. Umorio si se vukući tu svoju kućicu. A imam i nešto za tebe. Izlazi, pokazat ću ti.

Vara račić: ništa on nema. Dva zelena brka to mu je sva imovina, a njih neće dati.

— Meni ništa nije potrebno — odgovori pužić. — Jedino bih želio takva kliješta kao što ih ti imaš. Teško je živjeti bez ruku!

— Baš to, baš to, pod kamenom imam jedna! — obradovao se račić. Hajde sa mnom, dat ću ti ih!

Nije povjerovao pužić: ma tko je još čuo tako nešto da bi kliješta sama bez raka ležala pod kamenom!

Iznenada naletjela na njih proždrljiva riba škarpina. Htjela račića cijelog progutati, ali promašila, pa zgrabila samo za kliješta i slomila ih.

Račić pod kamen — šik! Jedva se spasio. Pužić se zavukao u svoju kućicu. Otplivala škarpina. A pužić otpuzao.

Prošla je još jedna godina. Nova kliješta izrasla u račića.

Po treći put sreli se račić i pužić. Vidi pužić u račića nova kliješta.

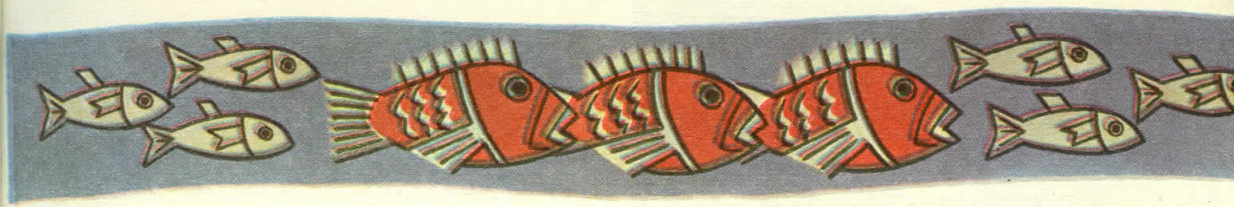

— Otkuda ti? — zapita.

— Kako — otkuda? Pa rekao sam ti da imam jedna pod kamenom. I sada još imam jedna u rezervi.

— Daj ih meni — moli pužić.

— I meni su ona potrebna... Sam znaš koliko je ovdje razbojnika. Iznenada navale i otrgnu mi kliješta. Moram onda staviti druga. Ali tebi, starom prijatelju, dat ću jedna. Hajde sa mnom!

Pošao pužić za njim, ali pošla i kućica. Jedva jedvice izvukao se iz nje, pa polako pod kamen.

A račić se s jedne strane zavukao pod kamen, a s druge izašao. Optrčao oko kamena, pa prema praznoj kućici. Rep i trbuh uvukao, kliješta i brkove ostavio vani.

Tražio, tražio pužić pod kamenom — ništa nije našao.

Izašao, gleda — a račić podigao na leđa njegovu kućicu pa bježi po dnu.

Ostao pužić bez kućice.

Još istoga dana pojela ga škarpina.

Račić otada nosi na sebi puževu kućicu. Skriva se u njoj, živi osamljen. Zato ga i zovu: rak-samac.

A djeca, kad ga uhvate, viču:

— Rak-kradljivac! Rak-kradljivac!

I zaista — kradljivac je: u tuđoj kući živi.

TAJANSTVENA ZVJERKA

Mačka voli miševe, galeb lovi ribu, muharica — muhe. Reci što jedeš, pa ću ti reći tko si.

Odjednom začuh glasić:

— Ajde, pogodi tko sam! Jedem kukce i mrave.

Razmislio sam i odlučno rekao:

— Djetao!

— Nisi pogodio! Jedem ja i ose i bumbare.

— Aha! Ti si ptica osojed!

— Nisam osojed. Jedem ti ja još i gusjenice i ličinke.

— Gusjenice i ličinke vole drozdovi.

— Ja nisam drozd. Grickam rogove što ih jeleni odbacuju.

— Onda si ti — šumski miš.

— Kakav miš! Pa ja jedem miševe!

— Miševe? Onda si, naravno, mačka.

— Čas miš, čas mačka. I opet nisi pogodio.

— Pokaži se! — viknuh ja i počeh zagledavati u krošnju tamne jele otkud se čuo glasić.

— Pokazat ću se, ali priznaj da si pobijeđen.

— Rano je još! — odgovorih.

— Ponekad jedem guštere i ribe.

— Možda si onda čaplja?

— Nisam čaplja. Ja lovim ptice i kradem jaja iz gnijezda.

— Prema tome izgleda mi da si ti kuna.

— Ne govori mi o kuni. Ona je moj stari neprijatelj. A ja ti još jedem pupoljke drveća, orahe, sjemenje jele i bora, jagode i gljive.

Rasrdio sam se i viknuo:

— E, onda nisi ništa drugo nego svinja! Ti jedeš sve odreda! Da, ti si podivljala svinja, koja se u svojoj ludosti uspentrala na jelu.

— Predaješ se? — upita glasić.

Grane se razmakoše, i ja ugledah — vjevericu.

— Zapamti — reče ona — mačka ne jede samo miševe, galeb ne lovi samo ribe, muharica ne guta samo muhe. A vjeverice ne grickaju samo lješnjake.

Grane se zaljuljaše i vjeverice nestade. Završila se basna. No ostala je priča. Priča o tome što jedu vjeverice u šumi.

DUĆAN KOD SVRAKE

Sjedila sam u sobi uz toplu peć. Vani je bilo hladno. Odjednom začujem kako netko sitno kuca o moj prozor. Brzo ustanem da ga otvorim i vrlo se obradujem svome gostu. Bio je to moj stari znanac, vrabac Sivokap iz susjedne ulice.

Sav je bio promrznut.

— Vraški je hladno — zacvrkuta on — ali kod tebe je baš ugodno. Dopusti da se malo ugrijem!

— Samo izvoli — rekoh mu i bacih još jednu cjepanicu u peć. — A sad mi pričaj malo o novostima u gradu. Vi vrapci uvijek koješta doznate.

— E, zar ne znaš da je svraka otvorila dućan? — upita me vrabac još uvijek pomalo drščući.

— Stara svraka? — uskliknuh začuđeno. — A gdje je taj dućan, molim te?

— Upravo sam pošao do dućana — reče vrabac živo — pa sam usput svratio k tebi. No, ako želiš, možemo poći zajedno. Čuo sam da tamo prodaju raznovrsnu robu.

— Idem s tobom, Sivokape — rekoh i odmah zgrabim kaput i cipele. — A što bi ti želio da kupiš?

— Ja? — odgovori Sivokap. — Rado bih kupio sivu kapu u boji moga perja i debeli, vuneni šal.

— Gotova sam! Hajdemo! — rekoh vrapcu. Zatvorili smo vrata, a Sivokap se udobno smjesti u mom širokom džepu da mu je samo glavica provirivala napolje. On mi je davao upute kojim putem da krenem.

DUČAN KOD SVRAKE

Hodala sam prilično dugo i napokon smo stigli do praznog, opustjelog igrališta. U sredini toga, snijegom pokrivenog mjesta, uzdizao se golem stari hrast. U njegovu deblu bila je šupljina i tu je svraka smjestila svoj dućan.

Već izdaleka vidio se svjetleći natpis sastavljen od krijesnica: »DUĆAN KOD SVRAKE, radimo non-stop«.

Na ulasku nas je dočekao maleni bijeli mišić. Ljupko je pogledao svojim sitnim očicama i upitao uslužno:

— Što želite?

— Želio bih kupiti nešto za zimu, kapu i šal na primjer — odgovori vrabac.

— Zimski odjevni predmeti, dakle? — reče mišić važno. — Izvolite, u prvi odjel desno.

— Hvala vam — rekosmo i pođosmo.

Zaista, kod svrake je bio dobar izbor. Sivokap je iskušao nekoliko kapa pred zrcalima koja su visjela svuda naokolo. Posluživala nas je vrlo brza i vješta vjeverica.

— Prvorazredna vuna — reče ona za šal koji je Sivokap razgledavao. — A kapa vam divno pristaje — doda zatim umiljato.

Izabrasmo šal i kapu i već smo htjeli da pođemo. U to nam vjeverica smiješeći se preda račun.

— Ta mi nemamo novca, Sivokape — uzviknem. — Kako smo mogli da krenemo u dućan bez toga?

— Kod nas se ne plaća novcem — začujem u to dubok i kreštav glas iznad sebe. Bila je to stara svraka.

— Plaća se u zrnju, sjemenju, mrvicama i prema dogovoru. Uostalom da li želite jamčiti za vrapca? — upitala me. — Mi dajemo u osobitim slučajevima robu na kredit.

— Oh, svakako — rekoh. — Vrabac je moj prijatelj: Možete zapisati moje ime i, zatim, recite koliko vam dugujemo.

Svraka pogleda dugme koje se kao srebro sjalo na mom kaputu.

— Donesite jedno ovakvo dugme i dug će biti plaćen. Obožavam predmete koji se sjaje — reče mi zatim. — Sakupljam takve stvarčice.

— Imam kod kuće isto ovakvo dugme i rado ću vam ga donijeti ili poslati po Sivokapu — odgovorim.

Upravo je u dućan ušao nov kupac. Bio je to sivi zečić.

— Zebu me uši! — poviče još s ulaza. — Uši će mi otpasti od zime!

— Hajdemo — rekoh Sivokapu — da više ne zadržavamo svraku.

— Do viđenja — reče pristojno ona. — Dođite opet i preporučite me u susjedstvu. Za proljeće i ljeto pripremamo bogat izbor šarenih tkanina. Najnoviji krojevi za leptire. Šijemo i haljine za cvijeće, po mjeri.

— Do viđenja! — pozdravismo Sivokap i ja i izađemo.

— Posjetite nas opet — reče nam i bijeli mišić na izlazu. — Radimo non-stop, pa čak i noću. Zbog toga smo namjestili kao pomoćnika jednu sovu.

Konačno smo izašli. Sivokap nije bio više u džepu, nego je ponosno sjedio na mom ramenu. Tako je eto dobio kapu i šal. Sada mu više nije bilo hladno.

Dugme sam poslala svraki po Sivokapu i, kako čujem, bila je vrlo zadovoljna. Na proljeće se spremam da ponovno posjetim njen dućan.

STRAŠAN PAS

Tamo u onoj ulici iza raskršća živi strašan pas. Svi znadu da je strašan jer strašno laje, strašno je velik i strašno je crn. Zbog toga se svi dječaci strašno boje velikog crnog psa, pa čak i ulice iza raskršća.

U toj ulici ima i drugih pasa, ali oni nisu strašni. Oni su savim obični. Ne laju, ne napadaju, nego samo razmišljaju. Razmišljaju i danju i noću, razmišljaju čak i u snu. O čemu razmišljaju obični psi u ulici iza raskršća?

Pa eto, ako vas baš zanima, oni razmišljaju o velikom crnom psu. Htjeli bi saznati zašto je on strašan. Nakon dugog razmišljanja, od kojega nije bilo koristi, pošli su da pitaju i da saznaju.

— Reci — zamolio je jedan običan pas — zašto si ti strašan?

— Zato što me se svi boje — ponosno je odgovorio strašni pas.

— A kad se netko ne bi bojao? — skromno upita drugi.

— To bih baš htio vidjeti — grohotom se smijao strašni pas. — He, he, he! Ha, ha, ha! Baš bih htio!

I grohot strašnog psa bio je strašan, pa su se obični psi šutke razišli.

A tada je u ulicu došetao dječak koji nikada nije čuo za strašnog psa. Došetao je, dalje šetao i fićukao. Svim običnim psima stao je dah, a strašan pas je izašao iz svog dvorišta dišući duboko, kako bi mogao što gromkije zalajati. Zalajao je kao nikada. Zatim još jednom, pa još . . .

Dječak je prestao fućkati, ali se nije uplašio. Prišao je strašnom psu.

— Što se ljutiš, crni? — pitao je ljubezno. — Ništa ti neću učiniti.

Pružio je ruku i pomilovao strašnog psa po glavi. Strašni pas se strašno zbunio. Samo je mahao repom.

Jednostavno je osjetio da više nije strašan pas. Kako se to dogodilo, ne bi mogao reći ni on, ni oni obični psi iz ulice iza raskršća. Jednostavno se dogodilo i točka!

ŠUTLJIVI MAČAK

Ovo je pomalo neobična priča, pa vi i ne morate vjerovati da je u toj priči sve baš istinito.

U jednoj kući na početku ulice stanuje Branko. Kad ide u školu, mora proći cijelom ulicom i bilo bi zaista čudno da ne poznaje šutljivog mačka. Zapravo, taj se mačak možda i ne zove šutljivi mačak. Možda ima neko drugo ime, ali za Branka je on bio i ostao — šutljivi mačak.

Kad god Branko ide u školu, šutljivi mačak sjedi na prozoru, drijema ili čisti šape. Ponaša se kao da nikada nije vidio Branka i kao da ga upće ne poznaje.

Jednoga dana Branko se zaustavio. Naljutilo ga je dremljivo ponašanje šutljivog mačka.

— Slušaj, ti! — rekao mu je Branko. — Zar nikada nemaš nikakvog posla? Samo sjediš i samo drijemaš, a ako baš ne drijemaš, tada oblizuješ šape. Znam, misliš da te grdim zato što ne pozdravljaš. Varaš se! Nije mi do tvojih pozdrava. Mogu ja, ako baš želiš, pozdravljati sam sebe do mile volje! Ne, nije riječ o pozdravima. Shvati, ne sviđa mi se takav dremljivi mačak kao što si ti. Možeš se i naljutiti, ali što sam rekao — rekao sam!

Branko je čvršće uhvatio svoju torbicu i pošao niz ulicu.

Šutljivi mačak je gledao za njim i bio tužan. Zašto? Zar ne pogađate? On uopće nije bio takav kakvim ga je Branko smatrao. Hvatao je miševe, pregledao svaki dan kuću od podruma do tavana i radio još stotinu drugih mačjih poslova. Samo kad bi Branko išao u školu, on je sjedao na prozor da ga dočeka i pozdravi. Sviđao mu se Branko, jer u cijeloj njegovoj kući nije bilo nijednog dječaka. A sada ga je Branko čak i izgrdio! Šutljivi mačak tužno pogleda niz ulicu. Možda bi i uzdahnuo, ali mačke nikada ne uzdišu. Sklupčao se da prespava tugu. A što drugo da učini?

NEBO SE RUŠI

Jednom maleno lane Kančila upadne u stari, suhi zdenac. Izaći nikako nije moglo — stijene zdenca bile su glatke i visoke. Nitko nije čuo njegovo zapomaganje i malenom lanetu zaprijeti smrt od gladi.

Dok je Kančila čamio u zdencu, Slon je, izgarajući od žeđi, tražio izvor da se napije. Veoma se obraduje ugledavši stari zdenac i uputi se k njemu u nadi da će naći bar malo vode. Opazivši lane na dnu, veoma se začudi.

— Hej, što ti radiš tu, Kančila? Očito, upao si u zdenac i sad ne možeš napolje. Tako ti i treba kad ne paziš!

Kančila je znao kako treba razgovarati sa slonom pa grubo odgovori:

— Eh, ti, Slone — Surloviću, dugačka ti surla, noge kao balvani, a oči sićušne. Rastom si velik, ali dalje od surle ne vidiš! Uši imaš dosta velike, no malo je od njih koristi. Zar nisi čuo da će se danas nebo strovaliti i svom svojom težinom prignječiti zemlju! Eto, uskoro ćeš se pretvoriti u lepinju!

Slon se uplaši čuvši te riječi, pa zapita:

— Mogu li se, Kančila, sakriti zajedno s tobom?

— Jesi li pri sebi? Ta pogledaj kakva si ti gromadina! Ako na mene navališ — gotov sam! Tu sam se sakrio da me nebo ne prignječi, a sad me ti hoćeš zdrobiti?

— Ma nemoj tako, Kančila! U zdencu ima mjesta za obojicu. Neću te ja prignječiti. A osim toga možeš se uvući u koje udubljenje na stijeni, imaš se kuda smjestiti. Jednom riječju, ne uzbuđuj se, ja te neću zdrobiti.

— Uh, tvrdoglav si kao slon! Bolje nađi, dok još ima vremena, neko drugo mjesto, ovdje će ti biti tijesno. Kažem ti, ne silazi ovamo, strašno mi je i onako samom.

Govoreći to, Kančila pogleda prema nebu.

— Gledaj, gledaj, nebo se zaljuljalo. Traži što brže neko sklonište, inače ćeš začas biti lepinja.

Slon podigne glavu i pogleda nebo. Vidio je oblake što ih je gonio vjetar, pa od straha skoči u zdenac. A Kančila je samo to i čekao. Jednim se skokom nađe na slonovim leđima, a drugim na slobodi.

Sretan što se spasio veselo poviče:

— Ostaj mi zdravo, Slone! Dobro čuvaj zdenac! A što se neba tiče — ne boj se. Ono se i ne misli srušiti. I znaj, nebo se nikada ne ljulja, ono su bili oblaci što ih je vjetar gonio.

I Kančila ode, a Slon ostane u zdencu. Sad je on morao smišljati kako da iz njega izađe. A to nije bilo nimalo jednostavno jer zdenac je bio dubok, a stijena glatka i visoka.

KAKO JE NESTALA ČAROBNA MOTIKA

U davna vremena bila je na svijetu samo jedna motika, i to ona u dikobraza Kotoka.

Jednom su pauk Enensi i dikobraz Kotoko odlučili da zajednički obrađuju njivu.

Prvi je na zemlju izašao pauk sa svojom porodicom. I počeli su oni noževima rahliti zemlju.

Došlo vrijeme da i dikobraz pođe na njivu. I ponio on sa sobom svoju motiku. Gleda Enensi i vidi: Kotoko zamahnuo motikom, zabio je u zemlju i zapjevao:

»Pomozi, motiko, pomozi, ljepše je raditi u slozi«.

Nato motika iskoči iz Kotokovih ruku i sama počne skakati poljem. Tap-tap, hop-hop, sve skače ona na onoj jednoj nozi i vješto zemlju prevrće. Do večeri prekopala ona tako čitavo dikobrazovo polje.

Pogledao Kotoko na prekopanu zemlju, šapnuo nešto motici i ona se zaustavila. Stavio Kotoko motiku na rame i pošao kući.

Zamislio se pauk Enensi: »Zašto da po cijeli dan grbi leđa, valja doći do te motike, neka ona radi!«

Počelo svanjivati. Prišuljao se Enensi do Kotokove kuće, dohvatio motiku pa bježʼ. I čim je došao na polje, zamahnuo je motikom, zabio je u zemlju i zapjevao pjesmicu:

»Pomozi, motiko, pomozi, ljepše je raditi u slozi«.

I motika skok po skok počela svoj posao. Vješto skače, jedanput udari s jedne, drugi put s druge strane, samo komadići zemlje lete na sve strane.

Enensi sjedi i sve se smješka: »Ima li još itko na svijetu ovako čudesnu stvar?«

Prekopala motika cijelo polje. Obradovao se pauk pa joj reče:

— No, dosta si radila, dosta za danas.

Ali motika ni mislila nije da stane, jer pauk Enensi nije znao čarobnu riječ kojom bi je zaustavio. Gleda pauk bespomoćno u motiku, a ona već počela prekapati put kroz šikaru. Ništa Enensi nije mogao učiniti. Kopala je motika, kopala, iskopala sebi put sve do obale te iščezla u oceanu.

I otada više nitko nema čarobnu motiku koja bi umjesto njega radila.

TKO ZNA BOLJE

Jednom komarac, muha i moljac krenuli u lov pa u šumi susreli pauka Enensija.

— Evo nam dobrog zalogaja! — rekoše oni, te navale na njega. Ali Enensi je bio jači nego što je izgledao i oni ga nisu mogli savladati. Napokon, da bi se odmorili, oni prekinuše borbu. Tada ih Enensi zapita:

— Zašto ste napali na mene?

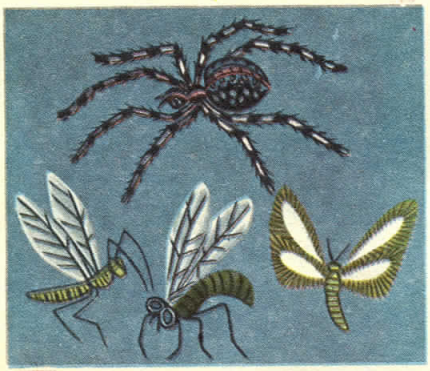

Oni odgovoriše:

— Mi smo gladni. A kao što znaš, sve što živi, mora i jesti

Enensi reče:

— Ja također moram jesti. Zašto onda ja ne bih pojeo vas?

— Nisi dosta jak da bi nas svladao — rekoše trojica lovaca.

— A vi niste dovoljno jaki da mene svladate! — odgovori Enensi. — Nego znate što: hajde da se okladimo. Svaki od vas ispričat će jedan svoj doživljaj. Ako ja kažem da ne vjerujem, možete me slobodno pojesti. I ja ću vama, također nešto ispričati. Ako kažete da je to laž, ja ću pojesti vas.

Sva tri lovca su pristala. Prvi je počeo moljac.

— Još prije nego što sam se rodio — poče on svoju priču — moj se otac naselio na novi komad zemljišta, ali već je prvog dana posjekao nogu pa nije mogao raditi.

Tada ja izletim, iskrčim šumu, prekopam zemlju, posadim sjeme, oplijevim travu, sakupim žetvu i spremim je u hambar. Mada sam se nakon nekoliko mjeseci napokon rodio, moj otac je već bio bogat.

Moljac, muha i komarac pogledaju pauka očekivajući da će on reći: »To je sâsvim nevjerojatno«, jer tada bi ga mogli pojesti. Ali Enensi reče:

— Kako je to uvjerljiva priča. I kako samo istinita!

Tada komarac počne pričati svoj doživljaj.

— Jednom, baš sam bio navršio četiri godine, sjedio sam mirno u šumi i preživao slona, kojega sam maloprije bio ulovio. Ali bio mi je to i suviše malen zalogaj, i kad sam u blizini spazio leoparda, dadem se u potjeru za njim. No kad sam ga htio ščepati, on se okrene, razvali ralje s namjerom da me proguta. Tada mu ja brže bolje gurnem ruku u grlo i kad sam dokučio do repa, povučem i izvrnem ga naopačke. Leopard je prije našeg susreta bio pojeo ovcu i sada se ona jadnica našla na slobodi. Ovca mi zahvali i ode na pašu.

Komarac, muha i moljac su mislili da će Enensi reći: »Kakva laž«, a tada će ga oni pojesti. Ali Enensi reče:

— O, kakva živa istina!

Došao red na muhu. Ona reče:

— Evo moje priče:

— Jednom sam lovila po šumi i bila na tragu antilopi. A kad sam je opazila, nanišanim, opalim, potrčim, i uhvatim je. Povalim je na bok, ogulim joj kožu, a meso razrežem. Tada opazim svoje tane. Uzmem ga i ponovo njime nabijem pušku. Bila sam gladna, odnesem meso na vrh visokog drveta, zapalim vatru na grani i skuham jelo. Pojela sam čitavu antilopu, ali kad sam htjela sići, trbuh mi se tako naduo od silnog jela da sam bila preteška da se spustim na zemlju. Tada se vratim u svoje selo i uzmem vrpcu. Zatim se ponovo uspnem na drvo, omotam vrpcu oko pasa i oprezno se spustim na zemlju.

Muha, moljac i komarac spokojno su čekali da pauk Enensi kaže: »O, kakva laž!« Ali umjesto toga on reče:

— To je najistinitija priča koju sam ikada čuo.

Sada je bio red na pauku.

— Prošle godine sam posadio palmu — poče on svoju priču. Za mjesec dana drvo je već naraslo. Bio sam gladan pa stresem tri kokosova oraha. Otvorim nožem prvi, kad iz njega izleti muha, otvorim drugi — izleti moljac, otvorim treći — izleti komarac. Kako su svi oni odrasli na drvetu što sam ga ja posadio, pripadali su, naravno, meni! Ali kad

sam ih htio pojesti, oni utekoše. Otada ih tražim jer oni pripadaju meni i ja ih imam pravo pojesti. I, eto, danas sam imao sreću, pa sam vas napokon našao, dragi moj komarče, muho i moljče!

Tri lovca su šutjela. Enensi upita:

— Zar nemate što reći?

Oni su htjeli reći isto ono što je Enensi govorio: »Kako uvjerljivo! Živa istina!«, ali se nisu usudili jer tada bi Enensi imao pravo da ih pojede.

Ali nisu mogli reći ni da je to sve laž, jer bi izgubili okladu, pa bi ih Enensi i opet imao pravo pojesti.

I zato nisu mogli odlučiti što da rade. Jer, ako kažu jedno — nije dobro, ako pak kažu drugo — i opet ne bi valjalo.

Nije bilo drugog izlaza nego uteći. To su i uradili.

Otada, kad god pauk uhvati komarca, muhu, ili moljca, odmah ih pojede, jer on je bio taj koji ih je nadmudrio i dobio okladu.

LISICA I TELEGRAF

Mnogobrojne su majstorije tete lije. Ta nije li ona nadmudrila gavrana i domogla se sira, nije li nasamarila psa čuvara i pojela mu ispred nosa najljepšeg pijetla? Tako barem pričaju basne.

Da, lukava je zvjerka lisica! Čak se, eto, služi i telegrafom! Vidio je to na svoje oči lovac Danilov iz Petropavlovska. Vidio i ispričao.

— Vraćao sam se iz lova. Bio je kraj veljače. Teško sam se probijao dubokim snijegom. Predvečer, već potpuno iscrpljen, izbijem na šumsku prosjeku. Uzduž nje otegli su se stupovi telegrafsko-telefonske veze. Snijeg je na prosjeci bio izbrazdan lisičjim tragom, kao da je lisica hodala od stupa do stupa.

Da bih brže napredovao, pošao sam prosjekom. Odjednom opazim neku pticu kako čudno bježi među drvećem. Jedno je krilo vukla po snijegu. Lako sam je uhvatio. Bio je to tetrijeb. Krilo mu je bilo slomljeno, kao da je po njemu netko udario štapom i slomio kost. Drugih povreda nije bilo. Stvar savim čudna. Jer nijedan lovac neće ostaviti već uhvaćenu lovinu.

Ogledao sam se naokolo. Sve je bilo tiho. Samo su žice sumorno brujale na vjetru. Žice! I tada sam se dosjetio. Žice su bile svemu krive. U sumrak ptice su letjele na noćište i naletjele na žicu, sudarale se i padale u snijeg. A lisica je svakog dana obilazila telegrafsku liniju i na lak način dolazila do obilne lovine.

Eto, tako se lisica služila telegrafom!

ZEC PRESTRAŠIO TIGRA

Jednom Zec sreo Slona. Oči u Slona bile žalosne, prežalosne, pa ga Zec upita:

— Što je s tobom, striče? Zašto su ti oči tako tužne?

— A čemu da se radujem kad danas moram umrijeti? — tiho će Slon.

Zec nije mogao povjerovati svojim ušima:

— Zar ti da umreš, striče?! Pa ti si zdrav i snažan?

— Sve je to zbog Tigra — objasni Slon i tako duboko uzdahne da Zec samo što ne zaplače od žalosti. — Da, sve zbog Tigra. Naredio mi je da tačno u podne budem na pojilu. Tamo će me pojesti.

I jadni Slon pokunjeno spusti glavu, a surla mu se dotakne zemlje.

— Baš se imaš koga bojati! Ma kakav Tigar! — klikne Zec. — Poslušaj mene i sve će biti dobro!

— Što moram uraditi? — zapita Slon.

— Podigni me i smjesti među svoje uši — reče Zec. Slon uradi što mu je Zec rekao.

— A sad idemo na pojilo! — odlučno će Zec. — I zapamti: kad te udarim šapom po glavi — padni na zemlju i pretvaraj se kao da si mrtav.

— Bit će kako si rekao — odgovori Slon i oni krenuše.

Tek što je Slon stigao na obalu potoka, kad evo ti već Tigra. Čim ga je opazio, Zec ugrize Slona za uho. Slon to, naravno, nije ni osjetio, a Zec poviče:

— Ništa ne valja ovo meso!

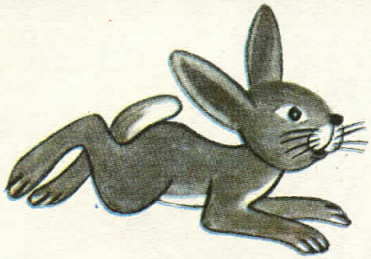

Zatim Zec skoči Slonu na šiju, ponovo ga ugrize i poviče:

— Kako neukusno meso! Bolje će biti da od slonove kože napravim prostirač za moje zečiće!

I Zec udari Slona šapom po glavi. Slon se kao gromom ošinut svali na zemlju i pruži se kao mrtav.

Prestrašio se Tigar. Nije ni čudo. Kako li mora da je snažna ta životinja koja jednim jedinim udarcem obara slona!

A Zec skoči sa Slona, okrene se Tigru i poviče:

— Napokon ću se dobro najesti! Tigrovo meso je kudikamo bolje od slonovog.

I podigavši se na zadnje šape, Zec neustrašivo pođe prema Tigru.

A ovaj, sav užasnut, jurne u džunglu. Zec poviče za njim:

— Bježi, bježi, al' nećeš umaći. Naći ću ja već tebe u ovoj šumi!

Uvukao se Tigar u svoj brlog, odahnuo i odlučio:

— S takvim čudovištem bolje je da se više ne sretnem. Još danas ću se preseliti u drugi kraj.

Tako je i učinio.

Slon je svim zvijerima u džungli ispričao kako ga je spasio hrabri i lukavi Zec. I zvijeri su se dugo smijale glupom i strašljivom Tigru.

KAKO DIJELITI PLIJEN

Lav, hijena i zec pošli zajedno u lov. Kad su nahvatali dosta divljači, sjeli su u hlad pod granati baobab da podijele lovinu.

— Daj ti podijeli! — naredi lav hijeni.

Hijena sebi uzme najveći dio, lavu dade manji, a zecu ostavi tek mrvice.

Lav je pogleda, zamahne šapom i — hijena plati glavom svoju lakomost.

— A sada podijeli ti! — zapovjedi lav zecu.

Zec, ne oklijevajući ni trenutka, stavi najveći dio lovine pred lava, onda pridoda još i onaj manji dio, a zatim i sve ono što je preostalo.

— Tko te naučio tako pravedno dijeliti? — upita lav.

— Ona koja je još maloprije bila živa! — odgovori zec.

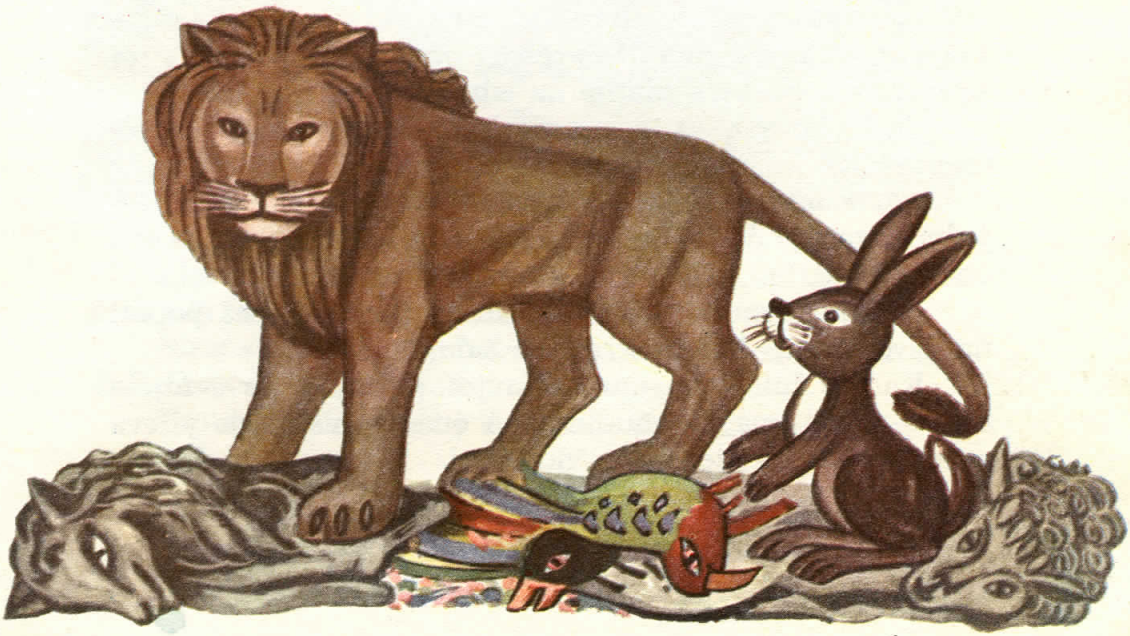

KORNJAČA I MUDROST OVOGA SVIJETA

Jednom je Kornjača pomislila da ne bi bilo loše kad bi zagospodarila svim mudrostima koliko god ih ima na svijetu i tako postala jedino mudro biće na zemlji. Tako mudro da bi joj se obraćali svi, čak i kralj i njegovi savjetnici kad bi htjeli riješiti kakvo pitanje.

I Kornjača se prihvatila posla i počela skupljati mudrosti. Svaku koju bi našla strpala bi u bocu napravljenu od tikve i čvrsto je začepila gužvom od lišća.

Kada je mislila da je sakupila svu mudrost ovoga svijeta, ona odluči da tikvu punu mudrosti objesi na vrh najvišeg drveta kako se do nje ne bi nitko mogao popeti.

Kornjača omota grlić tikve tankim užetom, slobodne krajeve sveže u čvor i uže prebaci preko vrata tako da joj se tikva s mudrošću klatila na trbuhu.

Zatim se pokuša uspeti na drvo, ali opazi da je to nemoguće jer joj tikva smeta.

Pokušala je i ovako i onako, ali sve je bilo uzalud. Odjednom začuje da joj se netko smije za leđima. Okrene se i opazi lovca.

— Draga moja — reče lovac — ako se hoćeš popeti na drvo, moraš bocu svezati na leđa.

Kad je čula tako mudar savjet, Kornjača je uvidjela da na zemlji ima još mudrosti. A ona je mislila da je sva mudrost ovog svijeta u njenoj boci.

Ljutita što je uzalud tratila vrijeme skupljajući mudrost ona uzme bocu i tresne je o zemlju.

Boca se razbila, a mudrost se raspršila na sitne komadićke koji su se razletjeli po čitavoj zemlji.

Eto zašto svaki onaj koji hoće da traži može naći komadićak mudrosti.

LEOPARD I ANTILOPA

Leopard u stepi uhvati Antilopu.

— Pustit ću te — reče on Antilopi — ako tri puta kažeš istinu. Govori!

I Antilopa reče:

— Ako ja, kad se vratim kući, ispričam da si me ti uhvatio i onda pustio, nitko mi neće vjerovati.

— Istina je što kažeš! — reče Leopard. — Govori dalje!

— Ako ti, kad se vratiš kući, ispričaš da si me pustio zato što sam rekla istinu, nitko ti neće povjerovati.

— Živa je istina to što kažeš! — reče Leopard.

— Reci sada i treću istinu!

Antilopa reče:

— Moj veliki brate, sigurna sam da si ti sit dok sebi dopuštaš takve šale. Da nije tako, ti bi mene već davno pojeo.

— I to je istina! — reče Leopard.

Pitate da li je Leopard održao obećanje.

Jeste! Pustio je Antilopu.

PRIJATELJ I NEPRIJATELJ

Nesreća zadesila prepelicu. Zapalila joj se kuća.

Doletjela sjenica da vidi što se dogodilo.

— Tako ti i treba kad ne paziš — reče sjenica i u vatru baci suhu travku.

Odnekud doleti i lastavica. U kljunu je donijela kap vode pa je ispusti u vatru.

Od suhe travke, što ju je u vatru bacila sjenica, oganj nije postao veći. Niti je od kapljice vode, što je u vatru spustila lastavica, oganj postao manji.

No zato je prepelica znala tko joj je prijatelj, a tko neprijatelj.

SADRŽAJ

Aleksej Tolstoj: Bajka o hrabrom ježiću (preveo Davor Hlap) 3
Vilson Rodrigez: Pustolovine pjetlića Krestića (preveo Slobodan Lazić) . . 4
Petar Baumvol: Pauk—akrobat (preveo Davor Hlap) 6
Sergej Saharnov: Kako je račić došao do kuće (preveo Davor Hlap) . . . 8
Nikolaj Slatkov: Tajanstvena zvjerka (preveo Davor Hlap) 12
Sunčana Škrinjarić: Dućan kod svrake 14
Milivoj Matošec: Strašan pas 18
Milivoj Matošec: Šutljivi mačak 20
* * *: Nebo se ruši (indonežanska narodna — preveo Davor Hlap) 22
* * *: Kako je nestala čarobna motika (narodna iz Afrike — preveo Davor Hlap) 24
* * *: Tko zna bolje (narodna iz Afrike — preveo Davor Hlap) 26
* * *: Lisica i telegraf (priredio Dragutin Horkić) 31
* * *: Zec prestrašio tigra (vijetnamska narodna — preveo Davor Hlap) . 32
* * *: Kako dijeliti plijen (narodna iz Afrike — preveo Davor Hlap) . . . 35
* * *: Kornjača i mudrost ovoga svijeta (nigerijska narodna — preveo Davor Hlap) 36
* * *: Leopard i antilopa (priča naroda Meude — preveo Davor Hlap) . . 38
* * *: Prijatelj i neprijatelj (kazahstanska narodna — preveo Davor Hlap) 39

Izdavačka radna organizacija »ŠKOLSKA KNJIGA«, Zagreb, Masarykova 28 • Za izdavača JOSIP MALIĆ • Korektor ANFISA CINOTTI • Ofset-tisak Grafičkog zavoda Hrvatske, Zagreb, Frankopanska 26

B-89/13
60401

ŠKOLSKA KNJIGA • ZAGREB